

Mesajul Institutului Național pentru Studiarea Holocaustului din România „Elie Wiesel” către Academia Română

Invitația de a participa și de a comunica la Masa rotundă „*Antisemitismul și violența politică în România interbelică – cât și cum s-a scris și ce mai avem de făcut*”, din 26 noiembrie, reprezintă o recunoaștere a capacității noastre instituționale de a reda societății o pagină din istoria recentă a României ținută sub preș timp de decenii. Drept pentru care vă mulțumim și ne onorează a cuvânta în Aula simbolică a Academiei.

Așa cum reiese din invitație, scopul evenimentului este **să anunțe formarea în cadrul Academiei Române a Grupului de studiere a antisemitismului și a Holocaustului**. Iar pentru aceasta premisa avută în vedere este realizarea unui schimb de informații și de experiență cu persoane sau organisme deja rodite (sau erodate) asupra acestei tematici. Un gest laudabil. Experiența institutului este transparentă și vizibilă pe site-ul nostru www.inshr-ew.ro, în librării sau biblioteci din țară și străinătate, în Biblioteca Academiei. Edităm un Anuar academic clasificat și recunoscut intern și internațional și unde vă invit să publicați.

În opinia noastră, formarea Grupului de studiere a antisemitismului și a Holocaustului necesită parcurgerea unei etape preliminare de asumare critică a unor manifestări care au avut loc, în ultimele două decenii, sub egida Academiei. Avem în vedere manifestări publice ale unor membri sau membri corespondenți ai Academiei, directori sau cercetători din institutele păstorite de acest for cultural. De asemenea, au fost și evenimente care au angajat instituțional Academia Română, nu numai persoane aparținătoare acesteia.

Iată câteva dintre ele:

În ultimii 15 ani câțiva cercetători ai Academiei și-au propus și au finalizat proiecte individuale despre tragedia evreilor din România în timpul celui de al Doilea Război Mondial. Paradoxal, Institutul “Elie Wiesel” a preluat și a editat câteva din aceste proiecte pentru ca astfel ele să devină un bun comun al istoriografiei. O simplă căutare pe google la Editura Academiei nu mi-a relevat nici o carte cu acest subiect.

În schimb, am putea invoca exemple în care membri sau membri corespondenți ai Academiei fac elogiul elitei culturale de extrema dreaptă interbelică, fără nici o urmă de spirit critic. Mai mult, vocile unor academicieni au susținut cu sonoritate excelența culturală și au promovat reconstrucția memoriei publice a unor intelectuali interbelici care au pus umărul la ideologia legionară, cuzistă sau au fost membri ai guvernelor Antonescu. Iar unii dintre ei au

fost și condamnați pentru crime de război! Cu astfel de mesaje, memoria victimelor Holocaustului nu este confortabilă. Ancorarea, fără flexibilitate, de socul spiritualității unor elite care au promovat valorile totalitare și de ură între oameni, în detrimentul valorilor civic democratice, nu face decât să ridice ziduri în calea asumării istoriei și a consolidării statului de drept.

În 2016, la 12 ani după ce statul român și-a asumat responsabilitatea pentru uciderea evreilor din România, Basarabia, Bucovina de Nord și Transnistria, un volum de istorie a României, coordonat de doi academicieni, minimalizează drama evreilor dar și responsabilitatea regimului Antonescu, uneori în expresii ce amintesc de jargonul național-comunismului.

Or, Academia ar trebui să fie Panteonul spiritualității democratice care să disemineze înspre societatea civilă acele valori și bune practici inspirate de celebra și atât de inspirată sintagmă a Revoluției franceze, “Libertate, egalitate, fraternitate (solidaritate)”, care a deschis drumul modernizării politice și spirituale.

În locul acestui mesaj omenesc, în Aula Academiei au răsunat discursuri negaționiste sau minimalizatoare la adresa Holocaustului din România. Ele au fost rostite nu de oricine, ci de istorici academicieni, tocmai aceia care ar fi trebuit să dea tonul imnului de recunoaștere și comemorare a evreilor și romilor executați de regimul criminal al lui Ion Antonescu. Și s-a întâmplat nu o dată. În 2002, după emiterea OUG nr. 31/2002 *privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război*, s-a organizat sesiunea “Holocaustul și implicațiile lui în România” (https://acad.ro/com2002/pag_com02_0628.htm). Organizat să dezbată această lege care interzice negarea Holocaustului, evenimentul a fost dominat de discursul patriotard negaționist. Incredibil, dar adevărat, aici s-a minimalizat tragedia evreilor români precum și responsabilitatea lui Antonescu. Prin vocea academicianului ministru la acea vreme, s-a afirmat: “A existat, desigur, un antievreism (!) în România și sunt de discutat, în principal, două aspecte: cazul Antonescu și problema holocaustului, strâns legate între ele. Concluzia guvernului (!) este că în România nu a avut loc un holocaust, dar România, prin guvernarea Antonescu și acțiunile sale în teritoriul ocupat, a participat la holocaust”. Nu s-a exprimat de atunci niciun regret pentru o astfel de negare. Peste numai doi ani guvernul avea să își schimbe opinia, academicianul nu a mai spus nimic.

În 2013, la 9 ani de la Raportul Comisiei “Elie Wiesel”, aceeași aulă a fost zguduită de o negare explicită: “*Holocaustul nu a avut loc decât în Ungaria și Germania. În România au fost numai persecuții. E o mare deosebire*”, declara cu emfază un istoric. Președintele Academiei și colegii săi prezenți nu au schițat nici o reacție critică. Dimpotrivă, au aplaudat ușurați. Desolidarizarea a venit abia la 2 săptămâni, sub presiunea unor actori din afara

instituției (<https://beta.dela0.ro/academia-romana-cosmetizeaza-aplauzele-acordate-unui-discurs-antisemit/>).

În 2015 pe parcursul procesului legislativ de modificare a OUG nr. 31/2002, un institut de istorie recentă al Academiei informa forumul legislativ că Mișcarea legionară nu a fost fascistă! Paradoxal, istorici români și străini care studiază cu acribie legionarismul au inclus de multă vreme această organizație politică interbelică în familia fascismelor. Scopul acestei dezinformări savante era unul singur: neintroducerea sintagmei “legionar” în conținutul și spiritul acestei legi a memoriei care are ca scop să prevină eroizarea în spațiul public a fascismului românesc și a elitelor sale politice sau culturale.

În 2017, Academia Română comunica Prefecturii Municipiului București prin adresa nr. 936/21.07.2017, că “nu susține schimbarea denumirii «Mircea Vulcănescu», atribuită străzii cu acest nume din municipiul București” (adresa Prefecturii municipiului București nr. 15832/P/24.08.2017, către doamna profesor Marinela Enache) . Amintim că M Vulcănescu a fost membru în guvernul I Antonescu, judecat și condamnat pentru crime de război, în baza legii 312/1945, pentru urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării sau de crime de război

Un centru de cercetare al problemelor etnice (!?) recurge în secolul XXI la viziuni rasiste interbelice și stabilește pe baza măsurătorilor craniene diferențe între secui și maghiari! Scopul, unul vădit socio-politic, nicidecum academic, era circumscris Transilvaniei și relațiilor româno-maghiare. “Secuii nu sunt un subgrup al populației maghiare. Sunt altceva (...). Esența lor etnică este un mix între «sciți» - avari - huni și romani. Indicele lor cefalic este mult mai aproape de cel al romanilor decât al ungarilor, ca și indicele de isohemaglutinare (aproape identic cu al românilor). Asemănarea culturală cu românii este izbitoare: au aceleași tradiții de sculptură în lemn, arhitectura casei, cântece - complet diferite de ale maghiarilor”, (<https://web.archive.org/web/20130424092301/http://www.ingepo.ro/materiale/626/semnal-la-pulsul-geostrategic-141-scurte-comentarii-pe-problema-secuiasca>). Au reacționat segmente ale societății civile, Academia a tăcut.

Viața academică merge mai departe. Redefinirea, conform semnificațiilor contemporane a termenilor de “jidani” și “țigani” în Dicționarul explicativ al limbii române al Academiei, a fost o saga întreagă ce s-a finalizat abia în 2012 (<https://www.mediafax.ro/cultura-media/academia-romana-schimbarea-definitiei-termenilor-tigan-si-rom-nu-reprezinta-o-cedare-a-academiei-9574634>).

De asemenea, din perspectiva istoriei și memoriei Holocaustului sau a culturii civice democratice este greu de descifrat rațiunea pentru care Academia Română a reprimat în 1995 printre ai săi membri pe unul dintre cei doi fondatori ai ideologiei extremismului cuzisto-legionar din România. Nichifor Crainic, căci despre el este vorba, a fost autorul statului

etnocratic, antidemocrat și antisemit prin excelență și, de asemenea, ministru al propagandei în guvernul condus de Ion Antonescu. La un an după Revoluția din decembrie 1989, când abia începuse procesul de cristalizare a principiilor democratice ale respectării drepturilor omului, a devenit membru postmortem nimeni altul decât fizicianul Hermann Oberth, fizicianul român de etnie germană care, în timpul lui Hitler, a fost în linia întâi la Centrul de Cercetări al Armatei Germane din Peenemünde, acolo unde s-au construit rachetele V1 și V2.

Am enumerat aceste aspecte întrucât, în opinia noastră, reușita unui demers științific este în funcție de credibilitatea pe care instituția o are în domeniul de cunoaștere pe care își propune să îl abordeze. În acest caz, metoda asumării este singura care poate să asigure șanse noului proiect al Academiei Române.

dr. Alexandru Florian
Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România “Elie Wiesel”